

Otevření knihovny prof. Miloše Stehlíka v Rajhradě

Večer 7. prosince 2015 se v benediktinském klášteře v Rajhradě u Brna sešli přátelé a žáci Miloše Stehlíka, nestora české a moravské památkové péče a oblíbeného profesora Semináře dějin umění brněnské filozofické fakulty. V adventním čase tak byly slavnostně otevřeny prostory knihovny pana profesora a zároveň zahájena výstava obálek knih, které navrhl a upravil Josef Čapek. Výstava více než 70 tisků, včetně ceněné bibliofilie Thomase de Quincey Levana a matky žalu, připomenula 70. výročí úmrtí tohoto českého malíře, grafika a ilustrátora a zároveň dala možnost zhlédnout skladbu a bohatství Stehlíkovy knihovní sbírky, která byla jako celek odkázána rajhradskému opatství.

V prostorách někdejšího klášterního archivu, které profesor Stehlík dal na své náklady podle svých představ v rámci postupné památkové obnovy areálu zrekonstruovat, nalezlo zatím útočiště více jak 5.000 svazků. Je zde zastoupena literatura k dějinám umění, včetně zřídka zachovaných katalogů a dalších příležitostných tisků, odborné tituly z příbuzných oborů i beletrie. Předmětem jeho sběratelského zájmu byly krásné knihy – a to jak tituly zajímavé svou typografií a ilustracemi, tak umělecky cenné a řemeslně hodnotné vazby posledních tří století. Díky tomu mohla být také naplánována témata výstav pro další léta. Drobná výstavní síň, nacházející se ve vstupním prostoru knihovny, by měla v budoucnosti představit produkci staroříšského nakladatelství, dětskou literaturu uplynulých 150 let, tituly Jakuba Demla, grafiky a knihy Adolfa Kašpara, Jana Konůpka, Františka Bílka či Zdenky Braunerové.

Tento výčet prozrazuje i skutečnost, že zároveň s knihovnou věnoval Miloš Stehlík rajhradskému klášteru také svou sbírku grafiky a doplnil ji též sochami a obrazy vzniklými především ve 20. století. Tyto sbírky by měly naplnit i další prostory, jimž se nyní v rámci rekonstrukce dárce zabývá. Součástí knihovny bude i osobní archiv profesora Stehlíka, jeho manželky historičky umění dr. Vlasty Kratinové (1920–2005) a jejího otce, brněnského univerzitního profesora psychologie Ferdinanda Kratiny (1885–1944).

Díky velkorysosti a neobyčejnému zaujetí Miloše Stehlíka by zde měl být vybudován jakýsi současný Gesamtkunst- (und Bibliothek-) werk, kde knihy a sbírka grafik budou doplněny výtvarnými díly a v určitém režimu zpřístupněny veřejnosti. Katalogizaci celého souboru zajišťují (po dohodě s Památníkem písemnictví na Moravě, který spravuje historickou rajhradskou knihovnu) posluchači Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci pod vedením dr. Roberta Mečkovského a dr. Jany Oppeltové. Poděkování a úctu si zaslouží nejen velkorysý donátor, ale také otevřenost, vstřícnost a laskavý zájem rajhradské benediktinské komunity v čele s převorem P. Augustinem Gazdou a podpřevorem fra. Naumem Vraspírem.

Benediktinský klášter v Rajhradě byl přirozeně s knihami – jejich psaním, tiskem, zároveň také s jejich shromažďováním a uchováváním – spojen po celou dobu své více jak devítisetleté existence. Již vzpomínaná historická konventní knihovna, která vznikla na přelomu 18. a 19. století, dodnes uchovává největší klášterní sbírku knih na Moravě. Do jejího fondu patří i 14 rukopisů, které byly prokazatelně v majetku rajhradského kláštera již před rokem 1300.

Kontinuita rajhradské knihovny byla ohrožena systací kláštera v dubnu 1950. I když se dr. Vladislavu Dokoupilovi podařilo zachovat celý fond v úplnosti a díky úsilí mnoha dalších bylo možné po roce 1989 její prostory zrekonstruovat, zůstává zde závažná mezera čtyř desetiletí, kdy knihovní fond nebyl doplňován. Jakkoliv se toto opatství může pyšnit rukopisem zvaným Martyrologium Adonis, jež vzniklo ve Francii počátkem 10. století a obsahuje glosy psané cyrilicí, ve zdejším katalogu schází produkce vydaná v druhé polovině 20. století. Velkorysý dar Miloše Stehlíka zajišťuje nejen jeho knižní sbírce další existenci v maximální možné úplnosti, nýbrž je také důstojným pokusem o zaplnění této historicky vzniklé cesury. Obdobně je tomu i se sochami a obrazy, které tyto nově otevřené prostory doplňují. I ony pocházejí z doby, kdy

řeholní komunita nemohla být inspirátorem, mecenášem a objednavatelem uměleckých děl, tak jak tomu bylo po více jak devět století.

Slavnostní večer a benedikce nových prostor knihovny prof. Miloše Stehlíka v benediktinském opatství v Rajhradě byla pro všechny přítomné nejen milým setkáním s dlouholetým přítelem, inspirujícím učitelem a laskavým dárcem, který krátce před tím oslavil své 92. narozeniny. Bylo i hmatatelným důkazem toho, že i v dnešní době je možné vyplňovat zející mezery, účinně podporovat obnovu památky, vytvářet krásné a smysluplné věci a také rozdávat naději...

-oms-